

9. **Негря І.** Екологічні проблеми області і шляхи їх вирішення.// Матеріали міжнародного регіонального семінару "Охорона довкілля: сучасні дослідження в екології і мікробіології. Ч.І, Ужгород, 1997.

10. **Савченко О.** Удосконалення управління природоохоронною діяльністю промислових підприємств.// Економіка України, №4, 1997, с.68.

11. **Трегобчук В., Веклич О.** Необхідність еколого-економічної моделі ринкових реформ в Україні.// Економіка України №4, 1997, с.12,13.

12. **Химинець О., Химинець В.** Слабка ланка єдиного ланцюга.// Зелені Карпати № 3-4, 1995.

13. **Шпек Р.** Чому горбляться наші гори?// Зелені Карпати №3-4, 1994, с.21.

14. **Karl E. Henion**// "Ekologikal Marketing" Columbus. Ohio, "Grikl", 1996.

УДК 630*6

Асист. С.О. Мельник – УкрДЛТУ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Для побудови ринкової економіки в Україні необхідно провести реформування усіх галузей економіки, включаючи лісове господарство. Як відомо, лісове господарство базується на застарілих командно-адміністративних принципах, які не стимулюють здійснення змін і проведення оптимального лісового менеджменту. Розробка ефективної лісової політики є неможливою без концептуальної бази, сформованої з врахуванням досвіду передових країн у лісовому господарстві.

Sergiy Melnyk – USUFWT

Conceptual bases of forestry reforming of Ukraine

To construct the market economy in Ukraine it is necessary to reform all branches of economy including forestry. As we know, forestry is based on the out-of-date command administrative principles which don't courage changes and optimal forest management. The elaboration of the effective forestry policy is impossible without conceptual bases formed by us taking into account experience of leading countries in forestry.

Формування дієвої лісової політики є актуальним питанням для України, лісистість якої становить 15,6 %, що майже вдвічі менше від загальноприйнятого в усьому світі нормативу лісистості (25-30 %) [2]. Реформа у лісовому господарстві пов'язана, перш за все, зі створенням правової бази та господарського механізму, який здатен ефективно регулювати ціни та платежі на продукцію лісового господарства, справедливий розподіл доходів і фінансування робіт, пов'язаних з веденням лісового господарства. На наш погляд, у процесі формування лісової політики було б доцільно дотримуватися певних концептуальних засад (принципів), які сформовані нами на основі досвіду провідних країн у галузі лісового господарства. Принципи реформування лісового господарства охоплюють вище зазначені аспекти та складаються з 5 груп: 1) принципи щодо форм власності на ліси; 2) принципи оподаткування лісового господарства; 3) принципи фінансування лісового господарства; 4) принципи ціноутворення на продукцію лісового господарства; 5) принципи управління лісовим господарством.

Принципи щодо форм власності на ліси:

- плюралізму різних форм власності на ліси;
- повільної (еволюційної) трансформації форм власності на ліси;
- стабільної структури власності на ліси;

- диференціації форм власності залежно від важливості виконуваних лісом функцій та природнокліматичних умов;

Принципи оподаткування лісового господарства:

- трансформації зовнішніх (негативних) ефектів у внутрішні;
- пріоритетності стимулюючої функції податків над фіскальною;
- пільгового оподаткування лісового господарства;
- справедливості та ефективності при зборі податків.

Принципи щодо фінансування лісового господарства такі:

- принцип фінансування витрат на розширене відтворення лісових ресурсів та утримання лісів 1-ї групи з бюджетних та позабюджетних фондів;
- принцип пільгового кредитування підприємств лісового господарства;
- принцип самофінансування лісового господарства.

Принципи ціноутворення на продукцію лісового господарства:

- застосування механізму "попит-пропозиція" для визначення цін на лісові ресурси;
- врахування екологічних витрат у структурі собівартості продукції;
- застосування техніко-економічних нормативів для визначення вартості окремих об'єктів, робіт та послуг лісового господарства.

Принципи управління лісовим господарством представлені *принципом чіткого розмежування функцій виробництва, управління та контролю між різними відомствами.*

Слід відзначити, що статтею 6 Лісового кодексу України передбачена лише державна форма власності на ліси [3]. Творцям лісової політики України при створенні у майбутньому інституту приватної власності варто пам'ятати, що приватна власність на землю у країнах, які дотримуються соціально орієнтованих моделей ринкової економіки, не означає всюдозволеності. Яким би не було право власності на ліс (державним чи приватним), уряд повинен регулювати його таким чином: контролювати процеси купівлі-продажу приватних лісових земель, попереджувати зміну лісокористування на інші види землекористування; забезпечувати вільний доступ громадян до лісу (незалежно від форм власності) з метою некомерційного збору лікарських рослин, ягід, грибів, прогулянок.

Враховуючи значну тривалість лісовирощування, податкова політика щодо оподаткування лісового господарства повинна встановлюватися на довготривалу перспективу.

Лісові податки та платежі повинні вилучати лісову ренту на користь суспільства і створювати однакові економічні умови для діяльності лісокористувачів. Індикатором ефективності функціонування податкової системи є частина прибутку, яка спрямовується на розвиток виробництва, звичайне та розширене відновлення лісових ресурсів, соціальні потреби колективу підприємства.

Колишнє трактування ціни природних ресурсів як величини необхідних витрат праці на їх відновлення призвело до постійного зниження цих затрат та залишкового принципу фінансування лісового господарства. Тому й не дивно, що донедавна розвиток лісозаготівельної та деревообробної промисловості здійснювався за рахунок ресурсовиснажливих технологій, що підірвало лісосировинну базу України. У ринкових умовах збитковим підприємствам нема місця. Для цього необхідно відрегулювати систему платежів за використання лісових ресурсів, які повинні надходити власнику лісу, а не до бюджету. Ці кошти повинні стати основним джерелом фінансування робіт, пов'язаних з веденням лісового господарства.

Існування досконалих ринків на продукти лісу націлює власника лісу на вирубання тих лісових культур, які за наявних природнокліматичних умов дають найбільші доходи.

Все помітніше стає тенденція до інтеграції обов'язкових та добровільних інструментів економічної політики. Про таку нерозривність свідчить той факт, що для вартісної оцінки лісових земель в умовах ринку необхідне законодавчо закріплене право на їх купівлю та продаж. Існування в Україні виключно державної форми власності на лісові землі робить неможливим визначення їхньої справжньої ринкової вартості для здійснення таких операцій: купівлі-продажу, передачі в оренду та заставу, страхування, оподаткування, розрахунку та сплати компенсації при зміні виду землекористування, у випадку відшкодування збитків, завданих нерациональним веденням лісового господарства.

Адміністративна реформа лісового господарства України повинна забезпечити у майбутньому можливість справедливого представлення інтересів як державних, так і приватних лісокористувачів. Управління може бути представлене Держкомлісгоспом та державними лісгосподарськими об'єднаннями на місцях. Виробництвом повинні займатися виключно лісгосподарські підприємства. Функцію контролю за збереженням, відновленням і використанням лісових ресурсів необхідно закріпити за Міністерством охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки. З появою приватних власників у законодавстві слід передбачити правила діяльності союзів приватних лісових власників, які б мали право нагляду за приватними лісами, надавати фінансову допомогу, здійснювати підготовку та навчання кадрів, надавати консультації тощо.

Література

1. Синякевич І.М. Концепція сталого розвитку лісового господарства у контексті міжнародної і національної лісової політики// Деревообробник. – 2000. – № 13.
2. Лісовий кодекс України// Відомості Верховної Ради. – 1994. – N 17. – С. 99.

УДК 630.233

Доц. Я.М. Дідик, к.е.н. – УкрДЛТУ

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЛІСУ

Розглядаються методи оцінки лісових рекреаційних ресурсів на основі затратної і рентної концепцій.

Yaroslava Didyk – USUFWT

Economic evaluation of forest recreational resources

The paper deals with the taxonomy of methods for evaluation of forest recreational resources on the basis of cost and rent conception

Економічна оцінка рекреаційних ресурсів характеризує втрати суспільства при знищенні рекреаційного ресурсу чи відмові від його експлуатації заради використання території, де знаходиться цей ресурс, для іншої господарської діяльності. Таким чином, економічна оцінка допомагає лісгосподарським підприємствам знаходити найкраще співвідношення між рекреаційним лісокористуванням та іншими конкуруючими способами лісокористування, сприяючи при цьому не ли-

ше комплексному використанню рекреаційних ресурсів лісу, але й підвищенню еколого-економічної ефективності рекреаційного лісокористування та відтворенню рекреаційних ресурсів.

Незважаючи на те, що існує багато точок зору та ще більше методів економічної оцінки рекреаційних ресурсів, питання економічної оцінки залишається найбільш складним у теорії і практиці рекреаційного лісокористування [7, ст.112]. За останній час з'явилося багато публікацій з проблеми економічної оцінки рекреаційних ресурсів як на Україні, так і за кордоном. Аналізуючи ці роботи можна виокремити дві концепції щодо визначення економічної оцінки рекреаційних ресурсів (табл. 1).

Табл. 1. Класифікація методів економічної оцінки рекреаційних ресурсів лісу

Концепції економічної оцінки рекреаційних ресурсів лісу	Методи економічної оцінки рекреаційних ресурсів лісу	Варіанти економічної оцінки рекреаційних ресурсів лісу
З А Т Р А Т Н А	за затратами на відтворення і використання рекреаційних ресурсів лісу	за поточними затратами лісового господарства
		за поточними затратами відвідувачів
		за ціною вільного часу
		за повними затратами усіх сторін
	за відновленою вартістю рекреаційних ресурсів лісу	заміна непридатної ділянки лісу на еквівалентну відновлення лісу
		заміщення рекреаційних функцій лісу технічними засобами
Р Е Н Т Н А	за обсягом лісового відпочинку	за обсягом лісового відпочинку
	за економічними результатами	за впливом кінцевих результатів на творчу активність, продуктивність праці, зниження захворювання
		за ростом заробітної плати
		за прибутками від туристичної галузі
		за економічною оцінкою лісосировинних ресурсів
		за граничною корисністю
		за втраченими вигодами

Перша, яку у кінці 60-х років висунув акад. С.Г. Струмилін, затратна концепція [8]. Вона передбачає врахування затрат суспільної праці на відтворення і охорону рекреаційних ресурсів.

Друга – рентна, згідно з якою методи економічної оцінки передбачають урахування ренти, що утворюється у процесі користуваннями рекреаційними ресурсами.

Основою затратної концепції є положення про те, що оцінка рекреаційних ресурсів залежить від затрат на їх освоєння, відтворення та експлуатацію, тобто економічна оцінка передбачає, що мірилом рекреаційного значення є затрати. У зв'язку з цим можна виділити два методи економічної оцінки:

- за затратами на відтворення і використання рекреаційних ресурсів лісу;
- за відновленою вартістю рекреаційних ресурсів.

Розглянемо можливі варіанти розрахунку економічної оцінки рекреаційних ресурсів лісу за першим методом.